

PETIT VOCABULARI DE BENASSAL

(MAESTRAT)

El present vocabulari comprèn solament mots propis del parlar de Benassal que no figuren en la part publicada del *Vocabulari del Maestrat, replegat i ordenat per Joaquim Garcia Girona*¹, el qual vocabulari registra fins al mot *guaja* (amb pronunciació castellana). La mort de l'arreplegador —desembre de 1928— fou la causa que no arribés a publicar-se tot el material que hom havia recollit.

Hi hem afegit alguns mots que tot i ésser registrats al tal *Vocabulari del Maestrat* els havem oït amb una altra pronúncia o amb una distinta significació, o bé amb un matis de significació diferent. A fi d'augmentar el valor documental del recull indiquem mitjançant l'accent gràfic el timbre obert o tancat de totes les *ee* i *oo* tòniques.

Aquest petit vocabulari no és ni vol ésser una continuació del de Garcia Girona. Ens havem limitat a replegar lexicografia benassalenca viva actualment, deixant de banda l'escorcoll del lèxic contingut al llibre de *Rúbriques e Stabliments* i altres documents antics de Benassal.

El present recull no és altra cosa que una part mínima del tresor lèxic del Maestrat i, no caldria dir-ho, una part del benassalenc, les característiques del qual ja han estat estudiades pels filòlegs.

Que els nostres llegidors vullguen vore en aquest recull un petit assaig i una aportació a la lexicografia catalana.

¹ Castelló. Est. Tip. de Fill de J. Armengot. MCMXXII. Societat Castellonenca de Cultura.

A

ablanir v. tr. — Calmar, fer amainar, fer desaparèixer o minvar un estat d'agitació, violència (en algú o alguna cosa), portar (algú) a sentiments plàcids, de pau, de concòrdia.

abresquillat-ada. adj. — Rude, difícil, no snau. S'aplica al geni, al caràcter de les persones.

Té un geni molt *abresquillat*.
Deixen-la, que està *abresquillada*.

acarar v. tr. — Passar la cara superior d'algunes llatinadures (pastissos, rosques, etc.), per clara d'ou, retornant-les al forn.

En *acarar* els pastissos aniré a casa.

agosa(r) v. intr. — Atrevir-se.

No hai *agosat* preguntar-li tal cosa.

albitra(r)-se v. pron. — Buscar-se, trobar, obtenir, haure (feina, diners, béns de fortuna o bé altres coses per a la vida).

Si m'*albitro* un bancal més bo em deixo el que tinc.

M'hai *albitrat* un bon amo.

albitre m. — Béns de fortuna, diners, treball.

Si no tinc cap *albitre*, com m'hai de casar?

Qui no té *albitres* no pot fer res.

Alfarde(r) (Mas de l'). — Nom d'una masia de Vistabella.

L'Alga(r). — Nom d'una masia benassalenca.

algarí -ina adj. — El masover o habitant de la masia dita l'Algar.

allavòns adv. — Aleshores. (Quasi no s'usa).

almorza(r) v. tr. — Esmorzar (Dicc. Gen. Fabra).

amorrudat-ada adj. — Enfadat, que fa morros.

Si està *amorrudat*, ja li passarà.

amòstra f. — La quantitat de gra (blat, ordi, panís, etc.) que cap en les dues mans fent concavitat (*almosta*, Dicc. Gen. Fabra).

anogue(r) m. — Noguera (Dicc. Gen. Fabra).

anòu f. — El fruit de la noguera.

A quin preu has comprat les *anous*?

Eixes *anous* estan cucades.

ariçó m. — Eriçament. Acció d'eriçar o eriçar-se. Es diu del tremolor de fred.

Tinc un *ariçó* de fred.

arrossega(r) v. tr. i intr. — Portar a ròssec alguna cosa.

Si *arrossegues* el tronc escamparàs la terra.

arruca(r)-se v. pron. — Enrabiar-se, enfadar-se, molestar-se manifestant l'enuig amb plors, gestos, etc.

És un malcriat; sempre està *arrucat*.

astora(r) v. tr. — Causar espant (*astorar*, Dicc. Gen. Fabra).

3ª pers. sing. pres. Ind. *astóra*.

astorat -ada adj. — Que té o patix astorament.

L'home *astorat* no fa les coses a dretes.

atabàla(r) v. tr. — Causar enuig, molestar amb paraules o crits.

M'ha *atabalat* en la seua conversa.

No crides, que m'*atabales*.

atapit -ida adj. — Dolent. Es diu del geni de les persones que sovint prenen enrabiades.

Oi, quin geni més *atapit* que tens!

aufega(r) v. tr. — Ofegar.

Sant Vicent, el menudet,
fill de la Mare de Déu,
s'ha *aufegat* en una espina
minjant peix en Sant Mateu.

(Cançó popular).

avante(r) -a adj. — Es diu de la persona o animal que va o està davant de tots.

El més *avanter* de la rècua.
La meua filla és la més *avantera* de la costura.

B

bado m. — Badall, clavill, esclatxa, fenedura (*clivella*, Dicc. Gen. Fabra).

S'ha fet un *bado* en la paret i tinc por que caiga la casa.

bancaleja(r) v. intr. — Pasturar els animals l'herba del camp.

Esta ovella ja no *bancalege*, perquè no té ferramenta.

banque(r) m. — Tela de cotó o llana amb la qual es tapa el pa dels taulells d'anar al forn. // Davantal blanc, d'anar al forn.

baques f. pl. — Les rojors moradenques que ixen a les cames dels qui s'escalfen vora el foc de la llar durant força temps.

Fuig del foc que se te faran *baques*.

Com que m'hai torrat tant, me s'han fet *baques*.

baralluga f. — Joguina infantil; consta d'un disc travessat d'un palet que es fa ballar impulsant el palet amb els dits de la mà. Balladoretta.

batussa(r) v. tr. — Batre cigrons, fesols, llentilles, etc., a colps de vara.

Ahir vaig *batussar* el fesols.

besat adj. — Es diu del pa que dins del forn s'apega a un altre pa.

El pa *besat* no és tan bonic com el que no ho està.

besse(r) -a adj. — Bessó.

Aquestes ovelles són *besseres*.

blèc -a adj. — Encantat, embadalit, atordit, beneit, curt d'intel·ligència.

bolutxa(da) f. — L'aigua que, en ploure, cau més forta i espessa.

Plou fort? No; però de tant en tant cauen *bolutxades*.

Conjunt de persones que fan el mateix camí.

Quines *bolutzades* de gent passen quan hi ha fira!

borcatxa f. — Butxaca (Dicc. Gen. Fabra).

botillós -osa adj. — Farfallós, tartamut, balbuç.

bracilla(da) f. — Acció i efecte de moure vivament el braç.

Quan parla pega moltes *bracillades*.

En una *bracillada* és capaç de tombar un home.

brasila(da) f. — Les brases que es fan al foc de la llar; les brases que cremen al braser o conca; les que algú porta en la pala del foc.

bréna f. — Berena. Menjada que es fa a mitja vesprada. // El menjar que hom porta al bancal per tal de dinar o el que es porta per fer un viatge

Vaig a Castelló, però com porto *bréna*, no em resultarà car el viatge.

bréna(r) v. intr. — Berenar (Dicc. Gen. Fabra).

burganye(r) m. — Forqueta de dues pues, usada als forns per a atiar el foc.

C

cabal m. — *Fer* ~. Donar importància a alguna persona o cosa. Tindre interès per alguna persona o cosa.

Ell sí que ha dit això de mi, però jo no en *faig* cabal.

cadéna f. — La columna vertebral.

Va tot corbat; s'ha trencat per la *cadena*.

candi(r) v. tr. intr. — Embalbir, enrigidir.

Estic *candida* (de fred).

Ara no vullc eixir, perquè el fred em *candirà* tota.

canyamèlo m. Barra cònica de gel que es fa als ràfels de teula en revindre o fondre's la neu.

No vages per baix dels ràfels, perquè et caurà un *canyamelo*.

capcingle m. — Anella de fusta o ferro de l'extrem de la cingla.

caragòls m. pl. — Borumballes (*encenalls*, Dicc. Gen. Fabra).

caratussa f. — Carícia, gest agradós que fan les mares als fills, els enamorats entre ells, o bé la persona que tracta de guanyar-se les simpaties.

Em fa *caratusses*, però com si no.

carnissera f. — Mesura de carn, ja en desús en el comerç, d'un poc més d'un quilogram.

Per a tres persones ens en rostirem dos *carnisseres*.

carratell m. — Tonellet per a vi, vinagre, aiguardent, etc.

Hai comprat prou vi per a omplir el *carratell* del racó.

carta f. — *Fer les cartes de matrimoni*. Parlamentar els pares dels promesos sobre el dot que

- han de lliurar als fills en casar-se.
- Sí que es casaran; ja han fet les *cartes*.
- castanya f. — Cert lligat dels cabells de les dones. (En castellà: *rodete, topo*).
- Eixa xica porta la *castanya* ben feta.
- castró m. — Cove de vímens, més ample de la boca que de la base, que s'utilitza per a transportar terra, pedra, etc., a pes de braços.
- Han eixit coranta *castrons* de terra.
- cavallet m. — Suport de fusta amb quatre potes on va encaixat l'embut per tal de fer tota mena d'embotits.
- clatell m. — Occipuci. A València es diu *bascoll*.
- El Tal sempre pedrà; té molta llana al clatell.
- còll m. — Munt de pallús que es fa a l'era en aventar el blat.
- còlla f. — El parell d'animals que baten a l'era.
- collera f. — El collaró que usen els animals per a batre a l'era.
- còngre m. — Llaminadura feta de farina, oli i matafaluga, cuïta al forn.
- congréll m. — Cert aparell usat en fusteria (*congreny*, Dicc. Gen. Fabra).
- consonant m. — *Estar una cosa al ~*. Estar conforme.
- La teua nota està al *consonant* al que et vaig dir.
- Sí; ara ja estem tu i jo al *consonant*.
- corca f. — Corc. (Dicc. Gen. Fabra en la primera accepció). A València es diu *polilla*.
- corésma f. — Quaresma.
- Carnistoltes quinze voltes, i Nadal de més a més.
- Si tots dies foren festa, la *Coresma* mai vingués, (Cançó popular.)
- corrinxòl m. Corn de la manta i de la sàrria.
- Ara en buidar la sària t'ho donaré, perquè ho porto al *corrinxol*.
- criadó -ona s. i adj. — El qui crida contínuament; el qui parla en veu alta.
- Antoni és un *criadó*.
- Un home *criadó*, una dona *criadona*.
- Un color *criadó* (ço és, viu, pujat de to).
- cuixeres f. pl. — Les peces de fusta on descansan les bótes del vi en els cellers.
- Si jo et venguera les *cuixeres*, on hauria de posar les bótes?
- cuixot m. — Cuixa salada del bou.
- En entrar l'estiu encetarem el cuixot del bou que matàrem.
- cutximande(r) -a adj. — Es diu de qui es fica en tot i amb tots per tal d'endregar o dirigir.

Si no haveren vingut les *cutximanderes*, ja ho tindríem tot resolt.

cutxòla f. — Concavitat natural o artificial en la terra, d'escassa fondària; la que es fa amb les dues mans juntes per sostindre líquids o grans.

Vaig poder beure fent *cutxòla* en les mans.

D

d'ahí dellà adv. — Mes enllà.

El meu mas no es veu d'ací; està *d'ahí dellà* de la carretera.

delmado(r) adj. — *Corral* ~.

Nom d'un edifici on antigament es cobrava el delme.

desacupa(r) v. tr. — Donar a llum (*parir*, Dicc. Gen. Fabra).

A València es diu *desocupar*.

desamorit-ida adj. — Es diu de qui té o manifesta poca amor a algú o alguna cosa.

Fill, quant *desamorit* eres! No fas cas de ningú.

descobèrt m. — *Corral*, pati, no cobert.

Tinc la llenya en el *descobert*.

En el *descobert* de davant de casa no queden bacons.

descosca(r) v. tr. — Llevar la calç o l'arrebossat d'una paret.

La humitat *descosca* la paret.

Eixe pany es *descoscava* massa.

despalla(r) v. tr. — Apartar en l'era la palla llarga per tal de batre millor.

destempla(r)-se (a algú el cos)

v. pron. — Sofrir una indigestió. 3ª pers. sing. pres. Ind.: *destémpla*.

En sentir-se el cos *destemplat* hagué de marxar a casa.

destinta(r) v. tr. — Fer perdre el color a una cosa tenyida. (*destenyir*, Dicc. Gen. Fabra).

No et poses més les basquinyes que estan *destintades*.

desventa(r) v. tr. — Fer perdre a un líquid alguna de les seues qualitats per l'acció del vent. 3ª pers. sing. pres. Ind.: *desvénta*.

Tapa el tonell, que *desventes* el vi.

devoció f. — Afecte, amor, que es té a algú o a alguna cosa.

Ell sí que es casaria; però lo que és ella no li té *devoció*.

disfórme adj. — Enorme.

Això que dius és *disforme*.

disformitat f. — Enormitat.

Al soterrar anà una *disformitat* de gent.

E

eixavegó m. — Teixit de cordell gros, de cànem, per a portar la palla des de l'era a la pallissa o paller. És més petit que l'eixàvega.

eixida f. — Andana, porxe; l'habitació més alta de la casa, sense compartiments, on es

- guarden les collites, mobles envellits, etc.
- embaleta** f. — Corda, no molt llarga, de cànem o espart, per a embalar o fer paquets.
- embroca(r)** v. tr. — Agafar-se la parella per tal de valsar. 3ª pers. sing. pres. Ind.: *embroca*.
— Vols *embrocar-te* ?
— M'*embroco*.
- embude(r) -a** adj. — S'aplica a la persona o animal que menja molt i no engreixa.
Es *embuder* el meu bacó; menja i sempre flac !
- empall** m. — La palla de les garbes escampada a l'era i a punt de batre.
En escampar l'*empall* ens posarem a batre.
- empiula(r)** v. tr. — Afegir una fusta, llistó, canya, tub, per un dels extrems.
El llistó ja està *empiulat* ; ara que és més llarg ja et servirà.
- engolida** f. — Convidada, cosa menjada o beguda.
Hasda demà, i gràcies per l'*engolida*.
- enguerra(r)** v. tr. — Fer renyir, enutjar dues o més persones, partits polítics, etc. 3ª pers. sing. pres. Ind.: *enguerra*.
Ens havem *enguerrat* de tal manera, que ja no haurà pau en el poble.
- enruna** f. — Brutícia als peus, mans, coll, etc., de les persones. || Brutícia a la pell dels animals. || La brossa i terra que es posa als reguerons per tal de fer una parada i tallar el corrent de l'aigua. || Enderrocs.
- enruna(r)** v. tr. — Enrunar (Dicc. Gen. Fabra). || Embrutar, posar terra, brossa, pedres, etc., als reguerons, teules, etc., per dificultar el pas de l'aigua.
Si no llevés la brossa, *enrunarà* la canal.
- entabuixa(r)** v. tr. — Ofegar per causa de fum, carbònic o males olors fortes.
Si no ixo d'allí, m'*entabuixo*.
- esborra(r)** v. tr. — Esborrar (Dicc. Gen. Fabra). 3ª pers. sing. pres. Ind.: *esborra*. A València es diu *borrar*.
- esbranzida** f. — Velocitat adquirida.
Portava tal *esbranzida*, que quasi no l'hem pogut observar.
- esburga(r)** v. tr. — Remoure el foc. || Indagar, mitjançant la conversació, els pensaments d'algú.
Jo sí que l'hai *esburgada* i sé el que ha de fer !
- escapça(r)** v. tr. — ~ *una paret*. Llevar les pedres més altes d'una paret per tal de refer-la de nou o d'igualar-la.
- esclaquina(r)** v. intr. — Les veus que fan les gallines en haver post un ou.

Vés al ponedor, que ja *esolaquina* la gallina.

escota(r)-se v. pron. — Pagar a escot. 3ª pers. sing. pres. Ind.: *s'escóta*.

Berenarem junts i ens *escotarem*.

escura(r) v. tr. ~ a u el ventre. — Indagar els pensaments més recòndits d'algú, fer-li declarar algun secret.

esquitill m. — Esquitx, escarritx.

En fregir l'oli m'ha saltat un *esquitill* al braç.

ésme m. — Seny, enteniment, coneixement, sentit d'orientació.

Ha perdut l'*ésme* i no farà res de bo.

Xe, quin bac! Li féu pedre l'*ésme*.

Perguí l'*ésme* i no vaig saber trobar la casa.

Valor, atreviment.

No ha tingut *ésme* ni per a respondre-li.

esparpota(r) v. tr. — Escarbar, netejar.

A la finestra l'hai vista tota plena d'arguments, i en una coa de força *s'esparpota* les dents.

(Cançó popular).

espelluca(r) v. tr. — Indagar minuciosament.

Cal que li *espelluques* la vida, perquè no sabem qui és.

espèlma f. — Ciri curt de la grandària d'una bugia o encara menor. A València es diu *canèla*.

Encén l'*espèlma* i fes-me llum.

espés -essa adj. — Aspre, agre. Quin geni més *espés* que tens, home!

estalona(r) v. tr. — Seguir alguna persona de ben prop darrera d'ella.

estatge(r) m. — Es diu de l'arrendatari d'una casa, el propietari de la qual es reserva una habitació per a poder-la usar quan va al poblat.

estevat -ada adj. — La persona que té tortes les cames.

estenalles f, pl. — Tenalles.

esturment m. — Instrument.

F

faci(r) v. tr. — Farcir (Dicc. Gen. Fabra).

Ja hem *facit* les botifarres. No poses això al calaix, que el *faciràs* massa.

família f. — El conjunt de fills, cada un dels fills.

Tota la *família* la tinc al llit. T'enviaré una *família* perquè t'acompanye.

familieta f. — El nen o la nena, petits.

No haveu vist la meua *familieta*?

fardasca adj. — S'aplica a l'o-

vella platxada en blanc i negre.
féo -a adj. — Lleig. (També usen *lleig*).

Això està *feo*; no ho faces més.

fistó m. — Fistó (Dicc. Gen. Fabra). A València es diu *festó*.

fistoneja(r) v. tr. — Fistonar (Dicc. Gen. Fabra).

fita(r) v. tr. — Acció dels gossos a l'aguait de conills, llebres, perdius. || Posar-se els gossos de mostra.

fòia f. — Clotada entre dues muntanyes.

forqueta f. — Utensili de fusta o metall, de tres o quatre pues, per a agafar la vianda.

forróll m. — Barra de ferro o de fusta amb un colze en un dels extrems, usat per a picar l'a-beurall o beuratge que hom dóna als bacons, gallines, etc.

freitera f. — Motillo per a fer formatge.

fréssa f. — Senyal que deixen conills, llebres, perdius, pel qual els caçadors segueixen el rastre.

Vaig vore la *fressa* del conill vora un romer.

Fer ~. Fer soroll amb les dents.

fura f. — Fura (Dicc. Gen. Fabra). A València es diu *furó*.

furona(r) v. tr. — Posar la fura dins dels caus dels conills. 3ª pers. sing. pres. Ind.: *furóna* (*füretejar*, Dicc. Gen. Fabra).

G

galdufa f. — El cèrcol de la lluna en el qual de vegades apareixen els colors de l'iris.

gallòfa f. — Es diu, burlescament, de tot escrit llarg i in-substancial.

No em llixques eixa *gallofa*, que és irresistible.

gamella f. — Eina de fusta en forma de pastera on es posa el menjar dels bacons.

garguirot m. — Gargot (Dicc. Gen. Fabra). || Colp donat al cap, orella, etc., amb els dits. || pl. Ratlles fetes amb tinta, de qualsevol manera i sense sentit.

En lloc de rúbrica ha fet quatre *garguirots*.

garròfa f. — Garrafa (Dicc. Gen. Fabra).

gavella f. — Part de la garba de blat o ordi formada per tres o quatre falcats.

granet -a adj. — Grandet.

El teu fill és més *granet* que el meu.

gros adj. — *Fer lo* ~. Fer l'enutjat, l'orgullós, l'important.

Com que li he cantat les veritats, ara em fa *lo gros*.

El senyor Alcalde fa *el gros* a tots.

gurrонера f. — Forat de la peça de fusta o pedra on encaixa el pujant de la porta girant sobre ell mateix en obrir i tancar la ventalla.

gurrumbèu m. — *Parlar en ~.*

Parlar en falset amb veu desgarrada, propi dels dies de Carnestoltes, per evitar que siga coneguda la persona disfressada que parla.

Li vaig parlar en *gurrumbèu* i no em va conèixer.

H

hasda prep. — Fins a, *cast. hasta.*

V. un exemple a l'article *engolida*.

haure v. tr. — Haver o heure.

Si puc *haure* lo que em demanes, t'heu portaré.

hòra f. — Temps, temperatura.

A València diuen *oratge*.

Fa bona *hora*, però si s'amaga el sol farà mala *hora* de bo de veres.

J

Jèsus n. pr. — Jesús. (Quan algú esternuda, qui és a la vora diu: *Jèsus*).

L

llambrenc -a adj. — S'aplica a la persona o animal que té poca panxa.

Un home *llambrenc*; un gos, un cavall *llambrenc*.

llamp m. — Descàrrega elèctrica entre un núvol i la terra.

Caigué un *llamp* al campanar.

llana (tindre ~ al clatell). —

Tindre poca intel·ligència alguna persona.

El Tal sempre pedrà; té molta *llana al clatell*.

llanda f. — Llauna (Dicc. Gen. Fabra).

llandero m. — L'home que fa setrills, embuts, garbells, etc., de llauna.

llanderòl m. — El disc de metall que es fa passar com a moneda.

M'ha pagat en menuts i m'han eixit uns quants *llanderols*.

llanguanissa f. — Certa mena d'embotit. Llonganissa.

llanterne(r) m. — L'home que fa llanternes, setrills, embuts, garbells, etc., i els ven pregonant pels pobles.

llaóna f. — Lligona (*aixada*, Dicc. Gen. Fabra).

lledriquera f. — El cau dels conills, llebres.

Els gossos no es feren en els conills perquè estos s'encauaren en la *lledriquera*.

lléit f. — Llet (Dicc. Gen. Fabra).

lleitera f. — Lletera, recipient per a transportar la *lleit* (llet).

Pren la *lleitera* i porta la *lleit*.

lletiga(da) f. — Rabera de bacons petits.

La meua *lletigada* encara no ix de la soll.

llevat m. — Rent (Dicc. Gen. Fabra).

lluïssa f. — La superfície superior d'una roca.

llumbrera f. — Forat, finestra feta per deixar passar la llum a una habitació fosca. || pl. Les ascles que es llancen al forn perquè en encendre's l'allumenen.

M

macarulla f. — Cada una de les boletes que fan els roures i amb les quals els infants juguen a bales.

malcora(r) v. tr. — Desaconsellar, parlar mal d'algú o d'alguna cosa.

No aniré allà més, perquè m'ho han malcorat.

maldament adv. — Encara que.

Aniré a sa casa *maldament* no em recibixque bé.

malfarjat -ada adj. — S'aplica a la persona o cosa mal feta, desproporcionada, contrafeta.

Una dona *malfarjada*; un vestit *malfarjat*.

mall(da) f. — Llit de palla menuda que es posa en la soll perquè els bacons estiguen sobre un pis sec. || El blat gitat al bancal per causa de la pluja o vent o per haver-hi entrat persones o animals.

mandil m. — Peça de tela de bell teixit i amb plomalls, que per ornament es posa sobre les anques de les cavalleries en algunes festes assenyalades.

manifesse(r) m. i adj. — Manifasser (Dicc. Gen. Fabra).

mantero -era m. i f., adj. — Malfeiner.

El Tal no farà res de bo; és un *mantero*.

manya. — V. un exemple de l'ús d'est vocatiu a l'article *sagran-tanya*.

mardà m. — Corder pare.

marraixa f. — Botija, vas de terrissa (Dicc. Gen. Fabra).

marturi m. — Martiri.

No sé res dels fills. Quin *marturi* em donen!

masséja f. — Fona.

matafaluga f. — Llavorettes; llavor d'anís.

mataquirro m. — Granís molt petit i que es fon ràpidament.

De primer granissava, però ara cau *mataquirro*.

matxuca(r) v. tr. — Trencar a petits bocins, triturar.

La pedra està *matxucada*.

Li passà el carro pel damunt i té l'os del braç *matxucat*.

memòria f. — *Dormir de ~.*

Dormir de sobines, cara al cel, panxa amunt.

Mira si estava cansat, que tota la nit l'he dormida de *memòria*.

Quan hai entrat a vore't, dormies de *memòria*.

menuts m. pl. — Xavalla (Dicc. Gen. Fabra).

micatxa. — Miqueta, diminutiu de *mica*.

Li donà una *micatxa* de pa.
Quatre *micatxes* de terra no
són per a sostindre una família.

minja(r) v. tr. — Menjar (Dicc.
Gen. Fabra).

mòble m. — El conjunt de caps
de bestiar d'un mas, d'un po-
ble, d'una comarca, etc.

És una bona masia ; té molt
de *moble*.

modórro -orra adj. — S'aplica a
qui s'atordix per efecte de ca-
vil·lacions, impressions o begu-
des alcohòliques.

No lixques tant, que et faràs
modorro.

La beguda el torna *modorro*.

Atruncat -ada.

La son em fa *modorro*.

momero -era adj. — Qui fa *mo-
mos*, ço és, festes, carícies, afa-
lacs, etc.

Com és tan *momero*, està ben
caigut de tots.

mómo m. — Festa, carícia, gra-
ciositat.

Li vaig fer quatre *momos* i se
quedà contenta.

monjàvena f. — Llaminadura
en forma de panet, cuita al
forn i feta amb oli roent, fari-
na, ous, aigua, i sucre per da-
munt.

moraleta adj. f. — S'aplica a la
pluja fina i seguida, l'aigua de
la qual els bancals s'embeuen
bé i que no arrossega la terra
cap als barrancs.

Cau una aigua ben *moraleta*.

mostatxó m. — Llaminadura
feta de farina, sucre i ou. Es
porten a coure al forn en pa-
pers de sis mostatxons. Tenen
forma de panets.

mostillo m. — Pasta feta de suc
de raïm mesclat amb farina
perquè s'endurixca.

mòstra f. — *Posa(r)-se els gos-
sos de ~*. Es diu de l'actitud
dels gossos caçadors quan es
queden parats fitant un animal
(conill, llebre, etc.).

Tres vegades es *posà el gos
de mostra*, però no hai desparat
l'escopeta.

mustèla f. — Mostela (Dicc.
Gen. Fabra).

N

nafra f. — Ferida, plaga.

La *nafra* del peu tres mesos
que la porto.

nafra(r) v. tr. — Ferir, plagar.

No tingues por, que el meu
gos no et *nafrarà*.

núgola f. — Núvol.

NY

nya. — N'hi ha.

Del que tu em demanes, no
nya (no n'hi ha) gens.

En la recuina *nyavien*, de bo-
tifarres,

D'oli no *nyaurà* més.

Nyaurie, de pa, si tots treba-
llàrem.

Que *nyasgue* prou és menester, de fruita.

Si *nyaguere*, de bajoques, te'n passaria.

O

olivat adj. — S'aplica al pa que ix del forn tacat per no estar bona la pasta. V. *purnes*.

orceça f. — Gerra petita d'uns deu centímetres d'alçària per a posar-hi sal, pebre, mel, etc.

òrdi m. — S'usa en lloc del mot *civada* de València, que és equivalent del cast. *cebada*.

òrso m. — Ós.

P

palaura f. — Paraula (Dicc. Gen. Fabra).

palla(da) f. — El menjar que hom dóna als muls, cavalls bous, etc. La *pallada* pot ésser de palla, herba, ordi, canyots, etc.

palóma adj. — S'aplica a l'ovella que té la llana blanca.

palometa f. — Petita papallona.

S'ha avivat el blat i tota l'eixida està plena de *palometes*.

pampa f. — La fulla de la figuera, cep, parra.

Pren unes *pampes* i tapa el raïm del cistell.

panís m. — Dacsa, blat de moro.

panissa(r) m. — Camp plantat de panís.

pany m. — Paret de les cases.

Em vaig haver d'arrimar al *pany* per a deixar passar el carro.

parallòfa f. — Pellorfa. || Raonaments inútils, paraula vana, insubstancial.

No faces cas de la *parallofa* del discurs i vés al gra, a la veritat.

parat -ada adj. — Dret.

El Mestre vol que eus posem *parats* quan algú visita l'escola.

paridera f. — Lloc tancat de paret o part de corral pròxima a la masia on tanquen les ovelles quan han de criar.

passera f. — Totes i cada una de les pedres, lloses, etc., que sobreeixint del llit d'un barranc, carrer, etc., servixen per a passar per damunt sense mullar-se els peus. || Lloc per on passa molta gent.

El meu carrer té *passera*.

pàssia f. — Es diu de tota malaltia que ataca al mateix temps moltes persones o animals.

Ara hi ha *pàssia* d'ulls.

Es moren els bacons perquè hi ha *pàssia*.

pastell m. — Pestell. || Balda (Dicc. Gen. Fabra).

pataca f. — Creïlla, patata.

pataquera f. — Creïllera, pata-tera.

pàte(r) m. — L'oració del Pare-nostre.

Ara direm un *pàter* per l'anímeta de Tal.

En un ~. De sobte.

Això està adobat en un *pàter*.

pati m. — Extensió de terreny destinada a edificar-hi o bé on s'ha edificat ja. || Corral, part de la casa sense coberta.

La casa és gran i, a més, té un *pati* al darrere.

pavo m. — Titot (*gall dindi*, Dicc. Gen. Fabra).

peal m. — Peüc (Dicc. Gen. Fabra).

peanya f. — Pedestal de fusta, més o menys artísticament treballat, al cim del qual es posen les imatges dels sants per a dur-los en processó.

pebràs m. — Nom d'un bolet blanquinós i comestible.

péc adj. — Beneit, estípid, que té poc enteniment.

No li faces cas, que està *pec*.

pedrís m. — Banc de pedra o de rajoles.

pedrissa f. Pedrera. Lloc d'on hom arranca pedres i lloses per a la construcció.

pega f. — Pregunta. || Goma per a pegar.

peiró m. — Creu de terme col·locada a l'entrada dels pobles.

penja(r) v. tr. — Encalar la pilota o alguna altra cosa en un balcó, teulada, etc. 3ª pers. sing. pres. Ind.: *penja*.

peó m. — Segador.

La *sega* me la fan quatre *peons*.

L'ajudant del paleta o manobre.

La paret l'alcen tres paletes i quatre *peons* que donen manobra.

peraire m. — Qui treballa la llana. || El treballador manual, exceptuat el llaurador.

Al poble hi ha tres classes de gent: la de carrera, la dels llauradors i la dels *peraires*.

perdigana f. — Perdiu menuda que no vola encara o que alça poc el vol. Perdiueta.

pèrro -a adj. — Repenedit.

Després d'haver-ho dit, estic *perro*.

picapòrt m. — Peça de ferro per a tancar les portes de carrer, que s'alça de la part de fora estant, prement una palanqueta, també de ferro, perpendicular a l'anterior.

picat -ada adj. i s. — Embriac, ebri.

picó m. — Certa tela antiga.

Ja abaixen les poticàries en faldetes de *picó*, sabates reclementines i tacó repuntado(r).

(Cançó popular.)

piga f. — Taca xicoteca que ix a la pell de la cara, coll, braç o altra part del cos. (En castellà *peca*).

pigat -ada adj. — Qui té pigues. A València diuen *pecós -osa*.

pito -a adj. — Es diu de la persona intel·ligent, treballadora, llesta, de qui té vivor.

La Maria és molt *pita*; tot ho sap fer.

- pitxerrull m. — Canteret d'argila, amb un bec dalt de la panxa i dues anses al coll.
- pitxòla f. — L'ungla del bacó i dels altres animals de peu partit.
- pitxolí m. — Rajola més estreta que les de grandària corrent.
- planeta f. — Fortuna, sort, destí de la persona.
Eixe home té la *planeta* de cara.
Se m'ha girat la *planeta*.
- platxa f. — Taca, rodal, clarura.
El vestit té una *platxa*.
La paret està tota a *platxes* verdoses.
Li cau el pèl; té una *platxa* al tos.
- platxat -ada adj. — S'aplica als animals que tenen el pelatge de diferents colors.
Un bou *platxat*; una egua *platxada*.
- porcastre m. — Nom del bacó, quant té mig any.
- porcell m. — Nom del bacó, quan mama. A València es diu *porquet*.
- potecàri, poticari m. — Apotecari.
- poval m. — Poal (Dicc. Gen. Fabra, en la 2ª accepció).
- pova(r) v. tr. — Poar, traure amb un poal o una altra eina aigua d'un pou. || Pujar algú o alguna cosa a pes de braços.
Tota l'herba l'han haguda de *povar* pel balcó.
- préssec m. — Fruit del presseguer. A València es diu *maricon*.
- pressegue(r) m. — Arbre de fruit carnós, amb el pinyol solcat d'arrngues.
- prim m. — Tabic de rajola o lloses que separa dues habitacions.
- prima f. — Llaminadura feta de pasta de pa dura amb oli, matafaluga i sal. || *Prima pintada*. Quan la cara superior d'aquesta llaminadura porta dibuixos gravats amb pines, didals, raors, etc., o bé a pessics.
- primala f. — L'ovella que encara no ha criat.
- primentó m. — Pimentó (*pebrot*, Dicc. Gen. Fabra).
- primot m. — Llaminadura feta de pasta de pa, amb oli o sense, i sucre, cuita al forn.
- pròms. m. pl. — Prohoms. Les autoritats, especialment les del jutjat.
- pronòstic m. — Calendari, especialment l'anomenat « Saragosano ».
Vegeu en el *pronòstic* quin dia es gira la lluna.
- propessia f. — Apoplexia (Dicc. Gen. Fabra).
- pujant m. — ~ *de la porta*. Cada una de les peces verticals del marc d'una porta o bé les peces verticals d'una ventalla.
- purnes f. pl. — Senyals que ixen a la crosta del pa mal cuit, a causa de no ésser bona la pasta.

Q

quadró m. — Taulell quadrat d'argila o pòrtland usat per a entaulellar els pisos.

quartina f. — Cortina (Dicc. Gen. Fabra).

quéra f. — Corca. || *Ésser algú una ~*. Ésser algú importú.

querat -ada adj. — Corcat.

quirda(r) v. tr. — Cridar (Dicc. Gen. Fabra).

quissà adv. — Potser.

quita(r) v. tr. — Quitar (Dicc. Gen. Fabra, en la 1ª accepció).

R

rabera f. — Conjunt d'animals de pastura. Bestiar, ramat.

race(r) m. — Recer (Dicc. Gen. Fabra).

ràfel m. — Ràfec (Dicc. Gen. Fabra).

ramassada f. — Pluja violenta i de poca duració, acompanyada de vent.

Qualsevol ix de casa en esta *ramassada* d'aigua.

ramoneja(r) v. intr. — Es diu del grinyol que fa la ceba mig cuita en mastegar-la.

Esta ceba no està cuita; encara *ramonege*.

ranc -a adj. — Ranc (Dicc. Gen. Fabra).

rancallós -osa adj. — Es diu de la persona o animal ranc.

randa f. — Punta de fil gros.

Portes xinelles en *randa* i xinelles en floquet, no tens diners ni treballes, i vols dir que jugues net? (Cançó popular).

randero m. — L'home que ven randes, roba, vetes i fils.

Este davantal l'hai comprat al *randero*.

raspall m. — Eina per a agranar l'era, feta de branques seques i rígides de diversos vegetals.

raspalla(r) v. tr. — Agranar o escombrar l'era amb el raspall.

rastell m. — Sèrie de pedres o lloses clavades en terra i sobresortints del sòl.

rastre m. — Eina usada en l'era per a separar la palla del gra. Consta d'un pal llarg i una pinta de pues clares.

rata cellarda f. — Nom d'una rata grossa, de pelatge gris, que viu a les cases, corrals, solls, clavegueres i que malmet les coses que rosega.

rata-pana(da) f. — Rata-penada, rat-penat (*rata-pinyada*, Dicc. Gen. Fabra).

rebedo(r) -ora adj. — S'aplica a les coses en bon ús, estimables per les seues qualitats.

Una quantitat *rebedora*, una collita *rebedora*, un formatge *rebedor*.

rebedora f. — La teula que rep l'aigua d'un o més d'un regueró d'una teulada.

Pujaré a la teulada a canviar la *rebedora*, que s'ha trencat.

rebent adj. — Animat d'un moviment ràpid. Rabent,

recapte m. — La part sobrera del dinar i que hom menja a la nit per a sopar quan el dinar ha estat olla (patata i bajoques, o patata, fesols, cardets, botifarra, os del bacó i carn).

Esta nit sopem *recapte*.

rècua f. — Conjunt de bèsties (muls, cavalls) que fan camí l'una darrera de l'altra.

recuina f. — Habitació pròxima a la llar o cuina, on hi ha el canterer, escudellers i banc de fregar l'escurada.

refreda(r) v. tr. — Refredar (Dicc. Gen. Fabra). 3ª pers. sing. pres. Ind.: *refrédu*. A València es diu *costipar*.

refredat m. — Refredat (Dicc. Gen. Fabra). A València es diu *costipat*.

regala(r)-se v. pron. — Fondre's (la neu).

Si ix el sol *es regalarà* la neu en un repent.

regall m. — Senyal, solc, que deixa l'aigua en regallar.

A la paret es veuen els *regalls*.
Com que ha plogut tant, el bancal té *regalls*.

regalla(r) v. intr. Fer regalls, regalimar.

reganyada f. — Llaminadura de pasta de pa amb oli i matafaluga per dins i amb sucre per damunt, i cuita al forn.

regatós adj. — S'aplica al pa

que, per haver estat cuit al forn damunt les regates o juntes de les lloses del sòl, ix ratllat.

rejòla f. — Rajola (Dicc. Gen. Fabra).

rellisca(r) v. intr. — Esvarar (València).

remitjó m. — Quantitat de pa, roba, pols, etc., sobrant després d'una mesura.

Hai tingut tres cafissos d'ordi i un *remitjó*.

Ací tinc un *remitjó* d'algeps.

réng m. — Filera, fila, línia.

Jo vixc en aquell *reng* de cases.

Quan copies no et saltes de *reng*.

reparat m. — Gleva de calç o de morter despresa de la paret.

En passar la granera per la paret cau el *reparat*.

repix m. Pluja finíssima.

Fa un *repix* que tot ho mulla.

repixa(r) v. impers. — Ploure una aigua finíssima.

— Plou ? — No ; *repixa* la boira.

replanillat m. — Replanell de l'escala.

repropi -òpia adj. — S'aplica als animals guits, indòcils. || Capficat, dubtós, penedit, neguitós.

Després d'haver parlat, estic *repropi*.

No sé si anar o no ; estic *repropi* per ara.

repropiós -osa adj. — S'aplica als animals indòcils.

No li pugés a cavall, que està *repropiós*.

respirall m. — El forat de la bóta, tonell, carratell, per on es posa i es trau el vi.

retó(r) m. — Capellà. || Rector d'una parròquia.

retorçó m. — Retorçó (Dicc. Gen. Fabra, en les dues acepcions).

retortilló m. — Retorciment de peu, braç o gobanella.

Vaig tindre un *retortilló* de peu i vaig caure a terra.

revoltó m. — El pis que no està entaulellat.

Tinc mitja casa enquadrònada i l'atra mitja és *revoltó*.

riscla f. — Estella de fusta clavada a la carn. Punxa.

risp -a adj. — S'aplica a les persones, però especialment als animals esquerps.

rivet m. — Riuet, diminutiu de riu. || Nom d'una masada dita *El Rivet*.

robinera f. — Lloc del riu, barranc, d'on hom extrau sorra per a la construcció.

rodafoc m. — Ferro amb colzes als dos extrems, usat en la llar, perquè no s'escampen els tions, les brases i la cendra.

róll m. — Gran quantitat de líquid (sang, aigua, vi) en moviment.

Li ix la sang a *roll*.

Figuradament es diu també de les persones.

Passa la gent a *rolls*.

rosari m. Nom vulgar de la columna vertebral del cos humà.

rósca f. — Llaminadura feta de pasta de « panquemao » amb ous bullits. Mona de Pasqua.

ròssec m. — La cosa que arrossega. Alzina, olivera o un altre arbre que des del camp hom portava a rossegons per fer la figuera de Sant Antoni enmig de la plaça.

rovelló m. — Nom d'un bolet comestible, que té taques verdes.

rubiòl m. — Nom d'un bolet comestible de color obscura.

ruc m. — Ase. || Enuig manifestat amb plors, gestos, etc.

No li pots dir res; de repent agafa el *ruc*.

ruera f. — Conjunt de persones o animals que van en la mateixa direcció. Gentada.

Va passar una *ruera* de gent que fea temor.

Una *ruera* de formigues.

S

sagrantanya f. — Sargantana (Dicc. Gen. Fabra).

Sagrantanya, manya, que ton pare està al molí; te durà unes sabates. Si ixes, seran pa tu, i si no, seran pa mi.

(Cançoneta popular infantil.)

saludado(r) m. — Curandero. ||

Home que cura de gràcia amb saliva, oracions, etc. || Bruixot.

sant m. — Làmina, dibuix, gravat, il·lustració d'un llibre, d'una revista gràfica. || Estampeta.

santirot m. i adj. — Ninot de palla deixat al sòl o penjat amb dues cordes enmig del carrer perquè el toro, en la festa del « bou corregut », l'investeixca i el rebente. Estaquirot, enze.

El bou s'ha aventat al nostre santirot.

Calla, i no sigues santirot.

sargall m. — Conjunt de pedres soltes arrossegades per les pluges violentes.

sargalla(r) m. — Conjunt de sargalls. || Els reguerons que fa en els bancals l'aigua de pluja violenta.

Ha plogut molt i l'aigua ha fet sargallars.

sària f. — Sàrria (Dicc. Gen. Fabra).

sarrómpa f. — Joguina infantil (*baldufa*, segona accepció del Dicc. Gen. Fabra).

sauló m. — Terra d'escurar, terra arenosa blanca.

saulona(r) m. — Lloc on hi ha sauló. || Nom d'una masia dita *El Saulona(r)*.

secall m. — Branca seca unida a l'arbre.

Hem de llevar tots el secalls de les oliveres.

secallós -osa adj. — Es diu del vegetal que s'asseca. || També es diu de la persona prima, que té poques carns.

serradís m. — Cabiró esquadrat a serra.

serritja f. — Serradures (Dicc. Gen. Fabra).

sofrage m. — Part de la cama oposada al genoll de les persones i dels animals. (El plural de *sofrage* és *sofrages*.)

El Tal té un tumor al *sofrage*.

sóll f. — Lloc on tanquen els bacons. (Dicc. Gen. Fabra).

somerí m. — Mul nat de somera i cavall.

soqueta f. — Eina de fusta, semblant als socs o esclops que usen els segadors en la mà esquerra, ficant-hi els dits.

sóra adj. — Es diu de l'ovella de llana roja fosca.

sòria f. — Contalla, conversa banal. || Xafarderia.

El que explicava ella no és més que una *sòria*.

sorieja(r) v. tr. — Xafardejar.

sorie(r) -era adj. — Qui conta sòries. || Xafarder.

sospés m. — La pesantor d'alguna persona o cosa quan cau erta o rígida. || El pes d'alguna persona o cosa que hom alça com si la sospesara.

Caigué a terra en tot lo seu *sospés* i no es féu mal. No hai pogut alçar el sac, té massa *sospés*. Tens molt gros el xic, oi quin *sospés* que té.

T

tabac m. — Panereta. || Cistell generalment guarnit.

tabal adj. — Cridó, parlador sense solta.

El Tal és un *tabal*; sempre parla, sempre crida.

tabala(da) f. — Bac; colp donat amb tot el sospès del cos sobre una paret, sobre una altra persona o sobre terra.

Caigué, donà una *tabalà*.

tabarda f. — Batussa, palissa.

Després de les paraules, passaren a les obres, i es pegaren mútuament una *tabarda*.

tafarra f. — En el guarniment dels animals de tir i de càrrega, corretja d'uns cinc centímetres, que ix del bast i passa per sota sota la cua.

tahóna f. — Antic molí de farina.

On ara viu el Tal hi havia una *tahona*.

talabants m. pl. — La part baixa de les camises, tant de les dels homes com de les de les dones. Es diu sempre en plural.

Estic repassant els *talabants* d'esta camisa.

talòs m. — Peça de fusta obrada a la paret per a poder-hi clavar una anella, ganxo o clau. || *Ésser un ~*. Ésser un neci, estúpid, de poques llums intel·lectuals, o inhàbil per als treballs manuals.

tamo m. — Pols i gra que resta de la batuda en haver escombrat l'era.

tana f. — Batussa, palissa.

Sa mare li ha pegat una *tana*.

tapanta f. — Cada una de les cobertes d'un llibre, llibreta, etc.

|| El llençol, manta, cobrellit, etcètera, del llit, que servix per a tapar-se qui s'hi gita.

Quan em vaig despertar tenia la *tapanta* en terra.

taranyana f. — La tela que fan les aranyes.

tarràs m. — Orinal.

tema(r)-se v. pron. — Témer.

Ja em *temava* que no vindries.

Em vaig *temar* lo que dius.

teuleria f. — Lloc on fan teules i rajoles.

tinta(r) v. tr. — Tenyir. || Embrutar de tinta o de color.

tinya f. — Arna.

tinya(r)-se v. pron. — Arnar-se.

tió m. — Ascla encesa.

En quatre *tions* s'escalfa la casa.

tiràs m. — Eina de fusta usada en l'era per a apartar la palla a un costat. Consta d'un mànec llarg i d'una taula travessera enganxada en un extrem. Rascle.

tigell m. — Cada una de les taules o ascles que hom posa de cabiró a cabiró per tal de cobrir un edifici. Sobre els *tigells* descansen les teules.

toca(r) v. tr. — Fer anar de

- pressa els animals bé tocantlos amb el fuet o bé estirant-los els ramals. 3ª pers. sing. pres. Ind. : *tòca*.
- tofla(r) v. tr. — Enutjar. 3ª pers. sing. pres. Ind. : *tófla*.
- tomaca f. — El fruit de la tomaquera. Tomata, tomàquet.
- tomaquera f. — Tomaquera (Dicc. Gen. Fabra). A València es diu *tomatera*.
- topeta(r) v. tr. — Topar violentament. || Encontrar. || Trobar.
Topetà de cap contra la paret.
En el carrer hai *topetat* el meu amic.
Hai *topetat* una pesseta.
- topetia f. — Contra.
Això ho fa per *topetia*.
Com que no es volen, tot lo que fan és per *topetia*.
Quina *topetia* es tenen !
- topí m. — Olla petita d'una ansa.
- tórmio m. — Cada una de les pedres que hom posa a les teulades perquè el vent no s'enduga les tenles.
- tornavila f. — Passejada del dolçainer o dels musics pels carrers de la vila.
- La Torre En Dumenge. — Nom d'un poble del Maestrat, oficialment Torre d'En Doméneç.
Gall, gallet,
de la Torre En Dumenge,
els xics el paguen
i el mestre se'l menge.
(Fragment d'una cançó popular).
- traganéu m. — Vent de ponent que fa fondre la neu.
- tranquít m. — El colp al cor, producte d'impressió, ensurt, esglai, etc.
En dir-me que s'havia mort, el cor em féu un *tranquít*.
- trénc m. — Colp al cap amb esguinçament de la pell i vessament de sang.
- trits m. pl. — Segó, molt fi, del blat. Es pronuncia *tritz*, així com *pardaletx* (pardalets), *paretx* (parets).
- tròca f. — Palet de fusta usat per a girar els budells en voler netejar-los per fer embotits. || Paper, fusta, etc., que en cabdellar una madeixa es queda al cor del cabdell.
- trompitxòl m. — Joguina de fusta, de forma cònica (sense punta de ferro), la qual es fa giravoltar a colps de bastó o amb el cordell d'un assot.
- trousa(r) v. tr. — Cruixir, can-sar. 3ª pers. sing. pres. Ind. : *trónsa*.
Estic *tronsat* després d'haver acaminat tant.
- tumba f. — Esquella molt grossa que portava el primer i el darrer animal d'una rècua.

U

- ufana f. — Sanitositat, pompa.
|| Verdor, frondositat en les plantes.
Eixe xic, quina *ufana* porta !
Criar *ufana* una persona, una planta.

V

vasso m. — Rusc d'abelles fet de suro.

vedat m. — Vel del paladar (Dicc. Gen. Fabra).

Tusc perquè el mos m'ha pegat al *vedat*.

vencill m. — Lligam fet de palla de sègol per a fer les garbes.

ver -a adj. — Veritable. || Viu.

Esta branca és *vera*.

El contrari de bord.

Vulle teronges *veres*, no en vulle de bordes.

verdanc m. — Moradura o blaüra que deixa en el cos un colp de vara, buscall, fuet, etc.

Mira si li pegà fort, que té el cos ple de *verdancs*.

verga f. — Pal amb el qual es verguegen els arbres per fer-los soltar els fruits secs (nous, ametlles, garrofes, etc.).

vero s. i adj. — Veritable, veritat, realitat, cosa real. (Es pronuncia amb *e* oberta).

Lo *vero* és lo que dic.

Perquè és *vero* t'ho conto.

vèrre m. — Nom del bacó pare.

vidriòla f. — Guardiola (Dicc. Gen. Fabra).

vila(r) m. — Extensió de terreny de secà plantat d'oliveres.

vimen m. — Vimet (Dicc. Gen. Fabra).

Tira eixe *vimen* que em pots traure un ull.

virí m. — Ràbia. Enuig manifestat violentament. Geni violent.

Ex. :

El *virí* se'l menja.

Este home té *virí*.

X¹

xarèu m. — Moc de les criatures.

Moca't, que et cau el *xarèu*!

xerolita f. — Trosset de cansalada que se sofregix i es posa després, juntament amb l'oli roent, per a fer farinetes, patates amb brou i altres menjars.

xorrera f. — Gotera, degotall (Dicc. Gen. Fabra).

xuma(r) v. intr. — Gotejar. Brollar l'aigua. Passar un líquid a través d'un cos molt porós.

xusca f. — Les fulles seques de les alzines, pins, roures, caigudes dels arbres.

Hem fet una foguera de *xusca*.

CARLES SALVADOR

¹ La *x* de tots aquests mots es pronuncia amb el so de *tx*.